

امیر هوشنگ زند، مدیر دوبلاژ و صدایپیشه:

دوبله ایران نیازمند یک تحول اساسی است

برخی معتقدند دلیل اصلی جذب نشدن دوبلورهای مستقل به انجمن، شاید ترس از کنار رفتن اعضای قدیمی تر یا تثبیت شده باشد، نظر شما چیست؟

بله، این نگرانی هم وجود دارد. به گمان من، بیشتر یک واکنش ذهنی است. دوبلورهای قدیمی جایگاه تثبیت شده‌ای دارند و هیچ‌گاه چنین نگرانی‌ای ندارند و همیشه با روی باز از ورود نیروهای تازه استقبال می‌کنند. در مجموع باید گفت این نگرانی‌هایی پایه‌اند، چون اگر افراد شایسته جذب شوند، کل سیستم حرفه‌ای تر خواهد شد.

به ویژه که در این حرفه که به‌طور کلی، انگیزه‌های مالی پررنگ نیستند و گویندگان بیشتر از سرعشق و تعهد در این حرفه حضور دارند. اگر نیروهای خارج از انجمن به درستی جذب شوند، یکی از مزایای مهمش این است که نرخ دستمزدها یکسان و منصفانه خواهد شد. در حال حاضر، دستمزدهایی که خارج از انجمن پرداخت می‌شود، معمولاً پایین‌تر است و همین مسئله باعث می‌شود پروژه‌هایی از دست انجمن خارج شود.

یعنی این ناهماهنگی در دستمزد، باعث پراکندگی پروژه‌ها هم شده؟

بله، متأسفانه همین‌طور است. ولی اگر این وحدت اتفاق بیفتد و دوبلورهای مستقل جذب انجمن شوند، هم نرخ‌ها منصفانه و یکپارچه می‌شود و هم پروژه‌ها نظم و انسجام بیشتری پیدا می‌کنند. در نتیجه، خروجی حرفه‌ای تر، اقتصادی تر، و البته هنری تر خواهد بود. ما خواهیم داشت که هم به نفع دوبله و هم به سود انجمن است.

بسیار عالی. در پایان از فرزند عزیزتان سینا زند بگوئید که در این گفت‌وگو از او یاد شد.

پسر، سینا زند؛ از هشت سالگی با من وارد این حرفه شد و سال‌ها در دوبله فعالیت داشت. متأسفانه، در سی و چهار سالگی از دنیا رفت. حضورش در دوبله، و صدایش در برخی آثار، برای من و خیلی از دوستان ماندگار شد.

روحش شاد، ما هم برای شما صبر آرزو می‌کنیم. از وقتی که در اختیار ما گذاشتید، صمیمانه سپاسگزاریم من هم ممنونم از شما و تیم محترمانه در روزنامه صبا. امیدوارم این گفت‌وگو بتواند نگاه واقع بینانه تری به وضعیت دوبله ایران ارائه دهد و به بهبود آن کمک کند.

نمونه‌ای از این تجربه دارید؟
بله، مثلاً در سریال معروف «بر کینگ بد» در شخصیت والتر وایت. فکر می‌کنم همگان موافق‌اند که دوبله این سریال بسیار مورد توجه قرار گرفت. من برای نقش والتر وایت با و جود اینکه صدای اصلی شخصیت، صدایی بم و خشن دارم، تصمیم گرفتم از صدای مرحوم ناصر طهماسب استفاده کنم. صدای ایشان شاید شباهت مستقیمی با صدای اصلی نداشته باشد، اما اجرای شان چنان دقیق و اثرگذار بود که به شخصیت عمق تازه‌ای بخشید.

به نظر من، انتخاب ایشان حتی هوشمندانه‌تر از نسخه اصلی بود، چرا که صدای ایشان با هوش تر و زیرک تر به گوش می‌رسید.
بله، و این با اجرای آقای طهماسب ماندگار شد. همچنین در سریال «خانه پوشالی»، این خلاقیت در شخصیت پردازی وجود داشت و تجربه‌ای فوق‌العاده برای من بود.

واقعاً جذاب است که هم‌زمان با گفت‌وگو با شما، مروری زنده بر فیلم‌های مهم تاریخ سینما هم داریم. اجازه دهید به پرسشی اساسی‌تر برسیم. شما از چهره‌های شاخص دوبله ایران هستید؛ با توجه به تغییر نسل‌ها و تحولات فرهنگی، فکر می‌کنید امروز دوبله ایران در چه مرحله‌ای قرار دارد؟ آیا روبرو به رشد است یا به دلیل تغییرات دچار آسیب شده؟

راستش را بخواهید، معتقدم دوبله ایران نیازمند یک تحول اساسی است و این تحول باید از سوی نهاد رسمی آن، یعنی انجمن گویندگان و سرپرستان گفتار فیلم آغاز شود. سال‌هاست که بر این موضوع تأکید می‌کنم؛ که به انسجام دوباره نیازمندیم. بسیاری از دوبلورهای بااستعداد و حرفه‌ای، اکنون خارج از انجمن فعالیت می‌کنند. این پراکندگی برای کیفیت و آینده دوبله ایران آسیب‌زاست.

منظور تان این است که انجمن باید دوباره این صداهای جدید را گرد هم بیاورد؟

دقیقاً! اگر انجمن بتواند دوباره این صداهای ارزشمند را جذب کند، جایگاه دوبله در ایران تقویت می‌شود. افرادی مانند خانم کوهسار و دیگران که در خارج از انجمن کار می‌کنند، اگر به جریان اصلی دوبله کشور برگردند، ما شاهد رشد چشمگیری خواهیم بود. متأسفانه هنوز این اتفاق نیفتاده و ما همچنان درگیر پراکندگی هستیم.

این عدم جذب به دلیل وسواس بیش از حد در انتخاب است؟
وسواس اگر همراه با دقت باشد، چیز بدی نیست. اما آن‌چه مانع اصلی است، بیشتر ریشه در گذشته دارد؛ یعنی بسته بودن فضا. البته زمزمه‌هایی هست که این درها در حال باز شدن هستند و امیدوارم این بار انجمن گام‌های مؤثرتری بردارد تا استعدادهای تازه و قدرتمند را به درستی جذب کند.

تاکنون چند انیمیشن ایرانی را با تیم حرفه‌ای خودتان دوبله کرده‌اید؟
با همین تیم و به تهیه‌کنندگی آقای حسن آبادی، تاکنون چند پروژه انجام داده‌ایم. از جمله انیمیشن قبلی که تجربه موفق بود. با سایر انیمیشن‌های ایرانی هنوز افتخار همکاری نداشته‌ام.

پرستی که شاید برای مخاطبان هم جالب باشد، این است که فرآیند دوبله یک انیمیشن چقدر زمان می‌برد؟ و به‌ویژه از منظر کارگردانی، در انتخاب نقش‌ها و شخصیت پردازی، چه مولفه‌هایی را در نظر می‌گیرید؟

مدت زمان دوبله بستگی به عوامل مختلفی دارد؛ از جمله آماده بودن فیلمنامه و ثبات آن. شخصیت پردازی هم از عوامل بسیار مهم است. زیرا صدا باید به روح و هویت شخصیت جان ببخشد. متأسفانه در پروژه‌های مورد نظر، فیلمنامه بارها تغییر کرد و همین باعث طولانی شدن فرآیند شد.

به نظر شما دوبله انیمیشن‌های ایرانی دشوارتر است یا خارجی؟
به‌طور قطع انیمیشن‌های ایرانی چالش‌های بیشتری دارند. در پروژه‌های خارجی، معمولاً صداپیشگی پیش از آغاز انیمیشن انجام می‌شود، شبیه به اجرای یک نمایش رادیویی. سپس تصویر با صدای ضبط‌شده منطبق می‌شود. اما در پروژه‌های داخلی، ما باید صدای را روی تصویر از پیش آماده شده بگذاریم، که طبیعتاً پیچیده‌تر است.

تاکنون از هوش مصنوعی در پروژه‌های دوبله خود بهره برده‌اید؟
تجربه مستقیمی نداشته‌ام. اما در یکی از سریال‌های خارجی به نام «پنگوئن» که از پلتفرم استارنت پخش شد. برای یکی از شخصیت‌های جوان، صدای فرزندم را استفاده کردم. متأسفانه سه سال پیش او را از دست دادم، اما صدایش در آن اثر ماندگار شد و این برای من بسیار ارزشمند است.

واقعاً تأثیرگذار است. تسلیت می‌گوییم و ممنونیم که این خاطره را با ما در میان گذاشتید، چقدر خوب که با استفاده از هوش مصنوعی دوباره توانستید از ظرفیت صدای پسر مرحوم خود استفاده کنید. در مورد دوبله انیمیشن‌های خارجی، آیا سعی می‌کنید تن صدای اصلی شخصیت‌ها را بازسازی کنید یا خلاقیت شخصی را در اولویت قرار می‌دهید؟

من همیشه تلاش می‌کنم به شخصیت اصلی و تن صدای او نزدیک شوم. اما در مواردی که شرایط اجازه نمی‌دهد، سعی می‌کنم با خلاقیت، چیزی در خور و متناسب خلق کنم.

سمیه خاتونی

گفت‌وگو

صنعت دوبله در ایران، با پیشینه‌ای هفتاد ساله، نه تنها بخشی از تاریخ تصویری کشور را رقم زده، بلکه به یکی از مؤثرترین ابزارهای فرهنگی در انتقال مفاهیم جهانی به زبان و ذهن مخاطب ایرانی تبدیل شده است. دوبله در ایران از صرف ترجمه و صداگذاری فراتر رفته و به هنری مستقل بدل شده که در آن بازیگری، شخصیت پردازی، بومی‌سازی و خلاقیت صوتی در هم تنیده‌اند. با وجود چالش‌های فنی، ساختاری و اقتصادی، این هنر همچنان نفس می‌کشد، می‌تپد و صدای نسل‌ها را روایت می‌کند. در این پرونده به بهانه اکران انیمیشن «رویا شهر» به کارگردانی محسن عنایتی و تهیه‌کنندگی مصطفی حسن آبادی، به سراغ تیم دوبلاژ این مجموعه: ارشد شیرمنظم، لیلیا کوهسار و همچنین مدیر تیم دوبلاژ،

امیر هوشنگ زند رفتیم و از تأثیر عمیق دوبله بر انیمیشن، چالش‌های موجود در این حوزه و همچنین تحولات اخیر در دنیای دوبلاژ و لزوم توجه بیشتر به آموزش‌های تخصصی در حوزه دوبله با آنان صحبت کردیم.

گفت‌وگوی روزنامه صبا با
دوبلورهای انیمیشن «رویا شهر»

دنیای دوبله

و تحولات آن در گذر زمان